

MICROSOFT'S ENCARTA 97 WORLD ATLAS

Encarta 97 World Atlas je elektronički ili multimedijски atlas svijeta pohranjen na CD-ROM. Karakteristika je takvih atlasa da osim karata sadrže tekst, slike, videosekvence i zvuk. Minimalna računalna konfiguracija za upotrebu tog atlasa je PC 486DX, 33 MHz, operativni sustav Windows 95, 8 MB RAM-a, 10 MB slobodnog prostora na disku, CD-ROM jedinica, zvučna kartica. Mi smo atlas testirali na računalu PC Pentium 133 Mhz, 64 MB RAM, CD-ROM 10x.

Instalacija Encarta 97 World Atlasa je vrlo jednostavna i brza, a program se pokreće automatski čim se zatvore vrata CD-ROM-jedinice. Na ekranu se pojavljuje karta polukugle u, po svemu sudeći, ortografskoj projekciji. Pomoću miša se može okretati u bilo koji položaj. Prijelaz na karte krupnijih mjerila (zumiranje) moguć je na više načina. Postupnim skokovitim zumiranjem može se u deset koraka dobiti karta najkrupnijeg mjerila. Međutim, od najsitnijeg (1:125 000 000) do najkrupnijeg mjerila (1:375 000) moguće je doći i jednim korakom. Trokutić iznad globusa, koji se pojavljuje u donjem lijevom kutu ekrana, treba mišem spustiti na sam globus. Pomoću miša i "prozora" može se ekran ispuniti točno onim dijelom karte koji želimo.

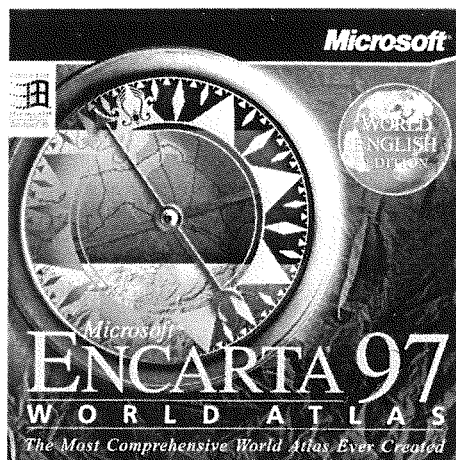
Za izradu karata tog atlasa poslužila je digitalna karta svijeta u mjerilu 1:1000000 (Digital Chart of the World, Geod. list 1993, 2, 176–177) pa i sadržaj najdetaljnijih karata Encarte 97 odgovara karti tog mjerila.

Isječak karte vidljiv na ekranu može se mišem pomicati u bilo kojem smjeru. Vrlo je lako prebaciti se i na bilo koji udaljeni dio Zemljine kugle. U lijevom gornjem dijelu ekrana mali je globus koji se mišem može okretati tako da u presjek nitnoga križa dođe dio koji želimo dobiti na ekranu. Mnogo preciznije može se to uraditi pomoću funkcije *Find*. Iz ponuđenog izbornika izabere se ime naselja ili države i trenutno dobije na ekranu isječak karte s tim imenom u sredini. Štoviše, slova su ispisana na bijeloj podlozi pa je ime lako uočljivo.

Geografske koordinate φ i λ ispisane u stupnjevima i minutama mogu se dobiti za bilo koju točku na bilo kojoj karti. Moguće je također mjeriti udaljenosti između točaka koje se pokazuju mišem.

U donjem desnom dijelu svake karte dano je grafičko mjerilo. Za svaku kartu može se dobiti tumač znakova i dodatna tekstualna objašnjenja.

Atlas sadrži različite vrste karata. Osim općegeografskih karata postoje političke karte, tri vrste fizičkogeografskih karata (tektonske, karte prirodnih objekata i karte bez imena). Birati se mogu i satelitske karte snimljene po danu i po noći. Od karata prirode postoje karte klimatskih

područja te karte temperatura i padalina u siječnju i srpnju. Od karata stanovništva izradene su karte gustoće naseljenosti i karte vremenskih zona.

Reljef je na općegeografskim kartama sitnih mjerila do mjerila približno 1:1250000 prikazan kombinacijom sjenčenja i hipsometrijske skale boja, a na kartama krupnijih mjerila hipsometrijskom skalom boja.

Za određeni broj mjesta na Zemljinoj kugli moguće je dobiti animirani panoramski prikaz u kojem se smjer promatranja mijenja od 0° do 360°.

Za 50 najvećih gradova svijeta dane su njihove karte u mjerilu približno 1:50000 s upisanim nazivima glavnih ulica i trgova.

Postojećim se kartama može dodavati i vlastiti sadržaj. Na bilo koja mjesta na karti moguće je smještati neki od ponuđenih 224 znaka. Te vlastite na kartu umetnute znakove moguće je učiniti nevidljivima ili opet po potrebi vidljivima. Naravno, može ih se i izbrisati.

Svaku kartu s ekrana monitora moguće je kopirati u neki drugi dokument ili iscrtati priključnim pisačem ili ploterom. Jedino nije dopuštena upotreba tih karata u komercijalne svrhe.

Osim karata atlas sadrži bogatu bazu tekstualnih podataka. Za svaku državu dani su podaci o zemljištu i klimi, o glavnim rijekama i jezerima. Navedeno je puno službeno ime države, glavni grad, površina države te broj stanovnika nekoliko najvećih gradova. Dan je nadalje niz statističkih podataka o duljini života, pismenosti, etničkoj podjeli stanovništva. Navedeni su i osnovni podaci o političkom uređenju i gospodarstvu. Dani su podaci o povijesti, društvenom životu, običajima, tipičnim jelima, državnim praznicima, radnom vremenu trgovina i sl. Čitav je tekst napisan u obliku hiperteksta. Kliknemo li mišem na kurzivom i bojom označene riječi, možemo dobiti detaljnija objašnjenja tih pojmova, kartografski prikaz ili izgovor nekih u svakodnevnom životu potrebnih riječi, npr. pozdrava, omiljenih jela i sl. Svaka je država predstavljena i s nekoliko fotografija u boji i pripadnim tekstovima te kratkom glazbenom sekvencom neke za taj predjel karakteristične melodije. Detalji iz života tipične obitelji u 30 država svijeta prikazani su s desetak fotografija, tekstom i videosekvencom. Osim toga atlas nudi svima koji imaju pristup na Internet oko 7000 tzv. WEB-linkova, gdje se mogu dobiti dodatni podaci vezani uz pojedine države.

Prednosti multimedijskog atlasa u usporedbi s klasičnim tiskanima atlasima višestruke su. Encarta 97 World Atlas je zaista, kako i piše na ovitku, najdetaljniji atlas do sada izrađen. Ni jedan otisnuti atlas nema karte čitavog svijeta u mjerilu približno 1:400 000. Navedimo za ilustraciju da bi karta svijeta u mjerilu 1:400 000 imala dimenzije 100 m × 50 m, što bi u formatu atlasa od 50 cm × 50 cm iznosilo 20 000 stranica. U bazi podataka je 1 200 000 geografskih imena. Atlas sadrži 3000 fotografija u boji, 350 glazbenih sekvenca, 30 videosekvenca i 2800 izgovora stranih riječi. Tekstovi obuhvaćaju više od 1,5 milijuna riječi.

Najveća prednost multimedijskog atlasa s obzirom na otisnuti je brzina pretraživanja: mijenjanje mjerila karte, prebacivanje s jednog dijela Zemljine kugle na drugi, traženje određenog imena i sl. Osim toga nismo ograničeni danim formatima, već isječak koji nas zanima biramo sami. Nadalje, svaku kartu dopunjenu vlastitim podacima možemo otisnuti na papir. Naravno da multimedijški atlas ima u odnosu na otisnute atlase i nedostataka. Kartografski prikaz na ekranu monitora nije po grafičkoj kvaliteti usporediv s otisnutim atlasima. Sve ceste razvrstane su samo u dvije klase i prikazane jednostrukim crvenim linijama različite širine. Na karti Europe nema Londona, Berlina, Moskve, Rima, ali su prikazani Torino, Kazan, Samara. Poveća li se mjerilo, pojedini se od tih gradova pojavljuju. Očito je na djelu algoritam za automatski smještaj naziva, koji u nekim kompliciranim situacijama ne daje optimalne rezultate. Npr. za smještaj Moskve ima dovoljno prostora, ali je na tom mjestu upisana Volga, koja po svemu sudeći ima prema tom algoritmu veći prioritet.

Prikaz Hrvatske

Na karti Hrvatske u tako krupnom mjerilu kao što je 1:375 000 prikazana su i mnoga mala sela pa nije čudo da ima pogrešaka u kategorizaciji naselja znakom i veličinom slova. Zadar, Karlovac, Sisak, Kutina, Đakovo, Ogulin nisu prikazani konturom naselja i odgovarajućom veličinom slova. Zadar je npr. prikazan istim znakom i veličinom slova kao Nin i Kali, a Karlovac kao Duga Resa. Nema Borova, Zaboka, Krapine, Murtera, Bakra. U blizini Zagreba nisu prikazani Bregana, Zaprešić i Podsused, a kao posebna naselja prikazani su Maksimir, Špansko, Gračani. Na Krku nisu prikazani Omišalj, Njivice, Malinska, Punt, Vrbnik, a prikazani su Risika, Lakmar-

tin, Sušan i dr. Na Hvaru nema Jelse, a na Korčuli Lumbarde. Na Pelješcu nema Orebića, Trpnja, Lovišta. Na Visu nema Komiže, a na njezinu je mjestu upisan Vis. U Istri nema Lovrana, Žminja, Rapca, Buja, Marčane, a prikazana su mnoga manja naselja. Otoci Ugljan i Pašman prikazani su kao jedan otok. Dugi otok i Kornat prikazani su također kao jedan otok. Otok Sušac zapadno od Lastova nazvan je Susak. Autocesta Zagreb-Karlovac-Rijeka prikazana je dovršena do Rijeke.

To su neke od uočenih pogrešaka. Sigurno da takvih pogrešaka ima i u drugim dijelovima svijeta, ali toga su svjesni i u kartografskom odjelu Microsofta pa mole da im se jave uočene pogreške. Realno se nadati da će svako novo izdanje biti bolje od prethodnog. To jamče i imena savjetnika pri izradi ovog atlasa, među kojima su i neki od najuglednijih kartografa današnjice, npr. Barbara P. Buttenfield i Mark Monmonier.

Pored svih pogrešaka i nedostataka teško mogu sakriti svoje oduševljenje tim atlasom, kojim sam se u mjesec dana koliko ga imam na raspolaganju, poslužio već nekoliko puta tražeći i brzo pronalazeći određene informacije.

Nedjeljko Frančula

GEODETSKI I SRODNI ČASOPISI U CURRENT CONTENTSU I SCIENCE CITATION INDEXU

Po količini i sadržaju informacija publikacije se dijele u primarne, sekundarne i tercijarne. Primarne su publikacije izvorni kompletni radovi, npr. knjige, monografije, članci u časopisima i zbornicima radova, magistarski i doktorski radovi. Sekundarne i tercijarne publikacije pružaju informacije o primarnim publikacijama. Sekundarne publikacije sadrže imena autora, naziv rada, podatke o primarnoj publikaciji u kojoj je rad objavljen i sažetak. Tercijarne publikacije za razliku od sekundarnih ne uključuju sažetak. Pojedini autori svrstavaju sekundarne i tercijarne publikacije u jednu skupinu i nazivaju ih sekundarnim publikacijama.

Izvorna znanstvena djela objavljuju se najčešće u časopisima, monografijama i zbornicima radova sa znanstvenih skupova. Najbrže će i najsigurnije doći do zainteresiranih znanstvenika ako se objave u časopisu. Prema nekim procjenama danas u svijetu postoji više od sto tisuća primarnih znanstvenih časopisa. Općenito se smatra da se od tog velikog broja časopisa njih šest do sedam tisuća može ubrojiti u značajne znanstvene časopise i da radovi objavljeni u njima zaslužuju osobitu pozornost znanstvenika. Ističe se da se ti časopisi navode u tercijarnim publikacijama Current Contents (CC) (Najnoviji sadržaji) i Science Citation Index (SCI) (Indeks znanstvenih citiranja), što ih objavljuje Institut za znanstvene informacije (Institute for Scientific Information) iz Philadelphije.

Tih su se kriterija držala u Hrvatskoj znanstvena područna vijeća za područje prirodnih znanosti (kemija, fizika, matematika, geoznanosti, biologija) i područje biomedicinskih znanosti i javnog zdravstva kad su donosila minimalne uvjete za izbor u znanstvena zvanja. Za izbor u znanstvena zvanja u tim područjima nužan je određen broj radova objavljen u časopisima koji su registrirani u Current Contentsu (N.N. 1997/38).

Za izbor u znanstvena zvanja na području tehničkih znanosti, u koje se ubraja i geodezija, nije nužno imati radove objavljene isključivo u časopisima koje registrira Current Contents, već se priznaju i drugi međunarodni referalni (sekundarni i tercijarni) časopisi.

Međutim, u predlošku za izvješće o znanstvenoj, nastavnoj i stručnoj djelatnosti, koji je sastavio Rektorski zbor, a podnosi ga pristupnik za izbor u zvanje na svim područjima i poljima znanosti, traži se podatak o citiranosti prema Science Citation Indexu (Most 1994). To su sve razlozi da nešto više kažemo o Current Contentsu i Science Citation Indexu.

Current Contents donosi fotokopije sadržaja oko šest tisuća časopisa. Časopisi navedeni u CC objavljuju isključivo izvorne znanstvene radove pisane na engleskom jeziku. CC izlazi u sedam serija: